

सर्वोच्च अदालत, संयुक्त इजलास
माननीय न्यायाधीश श्री कल्याण श्रेष्ठ
माननीय न्यायाधीश सुशीला कार्की
आदेश

070-MS-0017

मुद्दा : अदालतको अवहेलना ।

तनहुँ जिल्ला, ढोरफिर्दि गाउँ विकास समिति, वडा नं ९ बस्ने शिवचन्द्र पौडेल.....१ निवेदक
विरुद्ध

नेपाल सरकार, प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय, सिंहदरबार, काठमाडौं.....१ विपक्षी
नेपाल सरकार, भौतिक योजना, निर्माण तथा यातायात व्यवस्था मन्त्रालय,
सिंहदरबार, काठमाडौं.....१
जिल्ला विकास समिति, तनहुँ दमौली.....१
ऐ.कार्यालयका स्थानीय विकास अधिकारी, छविलाल रिजाल.....१

सर्वोच्च अदालत, विशेष इजलासको मिति २०७०।१।१८ को आदेशानुसार दर्ता हुन आएको प्रस्तुत मुद्दाको संक्षिप्त तथ्य र ठहर यस प्रकार छ :

निर्माण व्यवसायी नियमावली, २०५६ को अनुसूचि ५ को देहाय ५ को खण्ड (क) र (ख) मा भएको व्यवस्था बदरको माग गरी यस अदालतमा यिनै निवेदकले दायर गरेको रिट नं ०६६-WS-००३३ को रिटमा यस अदालतको विशेष ईजलासबाट चुनौति दिएका उल्लिखित नियमावलीको व्यवस्था संविधानको धारा १२(३)(च) सँग बाझिएको संवैधानिक नहुने भनी मिति २०६८।१०।५ मा आदेश भएकोमा उक्त आदेश बमोजिमको व्यवस्था गर्नु पर्नेमा सो नगरी मिति २०६९।२।८ को राजपत्रमा भौतिक योजना तथा निर्माण मन्त्रालयको सूचनामा, निर्माण व्यवसायी नियमावली, २०५६ को अनुसूचि ५ को देहाय ५ को खण्ड (क) र (ख) मा निर्माण व्यवसाय इजाजतपत्र नविकरण गराउने प्रयोजनका लागि नेपाल निर्माण व्यवसायी महासंघको सदस्यता अनिवार्य हुने गरी पुरानैरूपमा पुनरावृत्ति गरी शर्त तोकी राजपत्रमा प्रकाशित गरिएको सूचना आज २०७०।१।१८ मा यस इजलासबाट उत्प्रेषणको आदेशद्वारा बदर हुने ठहरी फैसला भएको ।

उक्त मुद्दाको छलफलको क्रममा सर्वोच्च अदालतले एक पटक आधिकारीक रुपमा व्याख्या गरी निर्माण व्यवसायी नियमावली, २०५६ को अनुसूचि ५ को देहाय ५ को खण्ड (क) र (ख) मा भएको व्यवस्थालाई अमान्य गरी सकेको अवस्थामा त्यसको अनदेखा गरी उही रुपमा मिति २०६९।२।८ को राजपत्रमा सूचना प्रकाशित गरी यस अदालतको मिति २०६८।१०।५ को आदेशको अक्षर र भावनाको विपरीत काम गरेको र अदालतको आदेशको ठाडो अवज्ञा भएको स्थिति देखिएकोले त्यसरी नियमावली संशोधन गर्ने निर्णय गरी राजपत्रमा सूचना प्रकाशित गर्ने प्रकृत्यामा संलग्न हुने र निर्णय गर्ने व्यक्तिको उपर सर्वोच्च अदालत ऐन, २०४८ को दफा ७ बमोजिम कारवाही एवं सजायका लागि प्रकृत्या प्रारम्भ गर्नु उपयुक्त देखिन आएकोले मिति २०६९।२।८ को उक्त राजपत्रमा नियमावली संशोधन गरी सूचना प्रकाशित गर्ने नेपाल सरकार, भौतिक योजना तथा निर्माण मन्त्रालयका सचिव तुलसीप्रसाद सिटौला उपर सर्वोच्च अदालत ऐन, २०४८ को दफा ७ बमोजिम अदालतको अवहेलनामा किन सजाय गर्नु नपर्ने हो ? सजाय हुनु नपर्ने आधार कारण भए सो सहित प्रस्तुत आदेश प्राप्त भएका मितिले बाटाका म्याद बाहेक ३ दिनभित्र यस अदालतमा स्वयं उपस्थित हुनु भनी नेपाल सरकारका सचिव तुलसी प्रसाद सिटौलालाई सूचना म्याद पठाई नियमानुसार पेश गर्नु भन्ने मिति २०७०।९।१८।५ को यस अदालत विशेष इजलासको आदेशानुसार प्रस्तुत अदालतको अवहेलना मुद्दा दर्ता हुन आएको देखिन्छ ।

सम्मानित अदालतबाट रिट नं. २०६६-WS-००३३ मुद्दाको मिति २०६८।१०।५ मा भएको फैसलाको जानकारी तत्काल प्राप्त गर्न नसकेको कारणबाट नै मिति २०६९।२।८ मा नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशन हुन पुगेकोमा सम्मानित अदालतप्रति क्षमा याचना गर्दछु । सम्मानित अदालतको आदेश महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय मार्फत भौतिक योजना तथा निर्माण मन्त्रालयमा प्राप्त भइसकेपछि मेरो आफ्नै पहलमा सम्मानित अदालतको मिति २०६८।१०।५ को फैसलाको अनुकूल नरहेको मिति २०६९।२।८ को नेपाल राजपत्रको सूचना हेरफेर/संशोधन गरी मिति २०६९।१०।८ मा नेपाल राजपत्रमा पुनः अर्को सूचना प्रकाशन गरी सम्मानित अदालतको मिति २०६८।१०।५ को फैसला तत्कालीन समयमा नै कार्यान्वयन गरिसकेको छु । अनजान एवं अज्ञानतावश हुन पुगेको यस्ता घटनाबाट पाठ सिक्ने भविष्यमा यस्ता किसिमका कमिकमजोरी हुन नदिनेतर्फ सदा चनाखो भई कार्यबहन गर्ने व्यहोरा सम्मानित अदालतलाई आश्वस्त गराउन चाहन्छु । तसर्थ सम्मानित अदालतबाट भएको फैसलाको जानकारी समयमा नै प्राप्त गर्न नसकेको कारणबाट अनजान एवं अज्ञानतावश नेपाल सरकार भौतिक योजना तथा निर्माण मन्त्रालयबाट निर्णय भई मिति २०६९।२।८ मा नेपाल राजपत्रमा उक्त सूचना प्रकाशित हुन गएकोमा सम्मानित

अदालतको फैसलाको जानकारी प्राप्त भए पछि उक्त सूचनालाई हेरफेर गरी सम्मानित अदालतको फैसलाको कार्यान्वयन गरिसकिएको अवस्था रहेको हुँदा म उपर अदालतको अवहेलनामा सजाय हुनु नपर्ने व्यहोरा सम्मानित अदालत समक्ष सादर अनुरोध गर्दछु भन्ने समेत व्यहोराको भौतिक पूर्वाधार तथा यातायात मन्त्रालयका सचिव तुलसी प्रसाद सिटौलाको लिखित जवाफ ।

नियमबमोजिम दैनिक पेशी सूचीमा चढी इजलास समक्ष पेश भएको प्रस्तुत मुद्दाको मिसिल संलग्न कागजातहरुको अध्ययन गरी विपक्षीले यस अदालतको मिति २०६८।१०।५ को आदेश विपरीत काम गरी अदालतको अवहेलना गरेको हो, होइन ? सोही विषयमा निर्णय दिनुपर्ने देखियो ।

निर्णय तर्फ विचार गर्दा, यसमा निर्माण व्यवसाय नियमावली, २०५६ को अनुसूची ५ को देहाय ५ को खण्ड (क) र (ख) मा उल्लिखित नेपाल निर्माण व्यवसायी महासंघको सदस्यता नं र नविकरण मिति बदरका लागि यस अदालतमा यिनै निवेदक शिवचन्द्र पौडेलले २०६६-WS-००३३ नं को रिट दायर गरेकोमा यस अदालतबाट नियमावलीमा उल्लिखित प्रावधान संविधानसँग बाभिएकोले संवैधानिक नहुने भनी मिति २०६८।१०।५ मा आदेश भएकोमा विपक्षीले सो बमोजिम नगरी पुनः निर्माण व्यवसाय इजाजत नविकरण गराउने प्रयोजनको लागि नेपाल निर्माण व्यवसायी महासंघको अनिवार्य सदस्य हुनुपर्ने पुरानै प्रावधान राखेकाले सो प्रावधान बदर गरी सो कार्य गर्ने विपक्षी मन्त्रालयका सचिव तुलसीप्रसाद सिटौलालाई अदालतको अवहेलनामा किन सजाय हुनु नपर्ने भन्ने समेतको यस अदालतको मिति २०७०।१।१८ को आदेशानुसार प्रस्तुत अदालतको अवहेलना मुद्दा दर्ता भएको देखिन्छ । विपक्षी भौतिक योजना निर्माण तथा यातायात मन्त्रालयका सचिव तुलसीप्रसाद सिटौलाले यस अदालतमा उपस्थित भई आफ्नो लिखितजवाफमा मिति २०६८।१०।५ मा भएको फैसलाको जानकारी तत्काल प्राप्त गर्न नसकी अज्ञानतावश मिति २०६९।२।८ मा नेपाल राजपत्रमा प्रकाशित हुन गएको सूचना प्रति क्षमा माग्दै मिति २०६९।१०।८ मा नेपाल राजपत्रमा अर्को सूचना प्रकाशित गरी अदालतको आदेश पालना एवं कार्यान्वयन गरिसकेको छु भन्ने उल्लेख गरेको पाइन्छ ।

भौतिक योजना, निर्माण तथा यातायात व्यवस्था मन्त्रालयबाट प्राप्त सक्कल फाइल हेर्दा, मिति २०६९।२।८ मा नेपाल राजपत्रमा प्रकाशित सूचनाको सट्टा सर्वोच्च अदालतको मिति २०६८।१०।५ को आदेशलाई कार्यान्वयन गर्न नेपाल निर्माण व्यवसाय नियमावली, २०५६ को अनुसूची ५ खण्ड ५ को सट्टा देहायको खण्ड ५ मा संघ, संगठन वा महासंघको सदस्यता लिएको भए संघ, संगठन वा महासंघको नाम, सदस्यता नं र नविकरण मिति राखी नेपाल राजपत्रमा

सूचना प्रकाशन गर्ने प्रयोजनार्थ भौतिक योजना, निर्माण तथा यातायात व्यवस्था मन्त्रालयबाट मिति २०६९।९।२० मा सो सूचना सम्पादन गरिदिन कानून, न्याय, संविधान सभा तथा संसदीय मामिला मन्त्रालयमा पठाई सम्पादन पश्चात मुद्रण विभागमा पठाउने भन्ने निर्णय भएको देखिन्छ । सो निर्णय पश्चात मिति २०६९।१०।८ मा नेपाल राजपत्रमा प्रकाशित सूचनामा संघ, संगठन वा महासंघको सदस्यता लिएको भए: (क) संघ, संगठन वा महासंघको नाम: (ख) सदस्यता नं, (ग) नविकरण मिति : उल्लेख हुनुका साथै आज यस इजलासमा प्रस्तुत मुद्दा सुनुवाईका क्रममा विपक्षी भौतिक योजना, निर्माण तथा यातायात व्यवस्था मन्त्रालयका सचिव श्री तुलसीप्रसाद सिटौला उपस्थित भई समयमै सूचना प्राप्त गर्न नसकी अज्ञानतावश मिति २०६९।२।८ मा निर्माण व्यवसायी महासंघको अनिवार्य सदस्यता लिनुपर्ने पुरानै प्रावधान राखेकोमा क्षमा माग्दै पुनः तत्कालै अदालतको आदेशलाई कार्यान्वयन गरी सकेको छु भनी आफ्नो जवाफ दिएको पाइन्छ ।

अतः माथि उल्लिखित मिसिल संलग्न कागज प्रमाणबाट यस अदालतको मिति २०६८।१०।५ को आदेश बमोजिम विपक्षीबाट नेपाल राजपत्रको मिति २०६९।२।८ को सूचना मिति २०६९।१०।८ को नेपाल राजपत्रको सूचनाद्वारा संशोधन गरी यस अदालतको आदेश कार्यान्वयन गरिसकेको र अदालतको अवहेलना गर्ने कुनै नियत नरहेको भनी अज्ञानतावश भएको त्रुटीको लागि क्षमायाचना समेत गरेकोले विपक्षीलाई अदालतको अवहेलनामा सजाय गरिरहन परेन । दायरीको लगत कट्टा गरी मिसिल नियमानुसार बुझाई दिनु ।

न्यायाधीश

उक्त रायमा सहमत छु ।

न्यायाधीश

इजलास अधिकृत :- कमलप्रसाद ज्ञवाली

कम्प्युटर गर्ने :- बेदना अधिकारी

इति सम्वत २०७१ साल वैशाख ४ गते रोज ५ शुभम्